

SGRÌOBH ÀIREAMH NA CEIST	Roinn 1 - Briseadh - cridhe	NA SGRÌOBH AN SEO
1.	Chuir Dòmhnall sanas anns a' phàipear airson bha e ag iarraidh a' fhaighinn Ìarais air an cridhe-briste aige - s' docha gun robh e a' faòrachdainn aonarach agus bha e ag iarraidh gum biodh Màiri a' faicenn agus gum faogarachadh i.	
2.	Tha Eilidh Mhòrroach bolleanach s' docha a bha feuchainn ri bhith eibhinn agus a' faighinn rudeigin as a bhi farraing às dhuine eile. Tha i a' ^{dh'faisgneachd} ~~cait~~ "A bheil do chridhe briste?" ann an suth magach. S' docha gu bheil i fuisseil a' cùdachd a' dearamha - nach gu bheil i nas fhoarr na daoine eile mun chuart orra le "Tha air an aon rud domh fhin ach fhoarr mise seachad air" Tha	

* X 7 3 2 7 6 0 1 1 0 *

2. "Tha e air an aon rud dhomh fhin" a b' eir oirnn
a shubhle gum bradh e snas ri Domhail agus a
b' eir dha beagam eòlas ach tha "ach Phuar
mise seachad air" a b' eir oirnn a smaoinneadh
nach eil i boidreigeadh le doine eile neo ag
jarraidh a cuideachd airson tha i ro math dhaibh.

S' docha gu bheil i ro mair airson na brogan
aice or nuair a tha Domhail a faighinn
"na bu mhisneachail" l'ona la, tha ise na
bu gabhadh agus chan eil i a' canail dad air
a'is.

3b

3. Tha an structar-seantans leis an aon aithris
de "Tha an fhacail" briseadh" a' deanamh
Sailleasach bha Mairi doirbh nuair a bha iad
comhla ri cheile. Tha "briseadh" a' cuir an
duil a' tuiteam a-mach a cheile, gun robh iad
deiseil le cheile agus gu robh seo a b' eir buaidh
mair d'ona air Domhail agus cha robh Mairi foilichte
agus cha robh sin math airson Domhail.

Tha an structar-seantans leis na seantansan
sheirid "Thas e an faigh dhi mar a dh'iarr
i. Bha e fon chnoc far an do dh'airr i. Bha
e goireasach mar a dh'iarr i." a' cuir cuideam.

i a 'smoointean air ghlase a - steach anns a' dheann Phaoice Pheir. An seo tha fòd Mairi air a bhith sealltainn mar saoghal mòr a' the glaise agus uabhasach doibh a' faighinn a - steach ann. Tha seo air briseadh na bha air Dòmhnall agus Màiri le chèile.

Tha an iomhaigh "Bhiodh a' briathran a' reothadh air a' ghlarme agus iad air an sgrìobhadh ann an deigh air clàr a' chuibhne" a' sealltainn na bha air an da duidh agus de bha iad iad air dheanamh comhla ri chèile air suathachd a - malla agus cha robh e dèid a' fighinn air eis gu brath. Tha an "deigh" air "a' reothadh" agus a nis chan eil coimhne aca idir air an ceangal eadarca. Tha e briste.

5. Airson bi do fair dìreach a' theirt dha rudeigin airson a' feuchain ri deanamh nas fhearr neo dìreach a' bruidhinn leis neo cha bhiodh an do fair a' thuissinn ach bhi Màiri a' theirt air falbh a h-uile fud a bha a' theirt pìan dha agus a' theirt gael air ais dha ach chan urrain do fair a' caradh criolhe bristeadh.

6. Bha Dòmhnall brònach gun robh e air cuir an litir a - steach air bha daoine mar na duine bhon chiald litir dìreach a bhi dèna

6. ris agus ga magadh.

Bha e ag iarraidh cuideigin a' thoirt air a bhith faireachdainn nas fhearr ach thuit an ciad litir thoirt air a bhith faireachdainn cianal agus mar aenaraeh.

Bha e a' phàighinn dolrith airson a mheachadh dha fhein carson gun cur e an sanas a' steach agus tha e a' faireachdainn beagan crosta mu dheidhinn.

7. Se daoine laghaeh a thian le ~~faidh~~ faireachdainn Dh'fheadadh tu canail gu e daoine bhog a fh'ann airson tha e canail "Eilidh bhoehd. Nach rob i san aon suidheachadh san robhe fhein". Tha seo a sealltainn gu bheil e smaoineachadh air na faidheachdainn aig daoine eile agus tha fios aige ciamar a bha ise a' faireachdainn

8. Tha an iomhaigh "Bha i ga pharruing mar rùm rùm dorcha, dìomharr ann an taigh faibhseach." Tha seo a sealltainn gun robh iud ann a cheann aige a bha ag iarraidh a bogadh agus dha b' urrain dha feumhann airson agh cuideach tha eagal mar air.

Tha an laghadh - fhaeil "de crith na

"aire" a' sealltainn gur roth rudaig' n innteach
nu an litir agus bha Domhnall a coimhead
air adhart ri leughadh. Bha e a' faireachdainn
gur e litir math a bhios ann.

9. Bha mise a' smaineachadh fha seo airson
nach robh ghin de na litirean sin a 'dol
a' dearadh cail airson Domhnall agus bhe e
a' coimhead airson rudaig' n a' bharrachd. Bha
e mathast ann an gaol le Mairi.

0. Airson cha robh i cho foilichte ri Phreann mar
an robh e an diùl. Bha e san a' smaineachadh
mar a' thunnare e i bhiodh an criche airge
air a' caradh aeh cha robh. Bha an seantais
ghairid " Ach cha do bhuan' t saighead a' ghocril
idir " a' sealltainn seo.

0. Bha mathast fhios airge gum broch Mairi
a' leirt air a' bhi faireachdainn gu math
dona nu dheidhinn Meinn.

Cha be Mairi a' bhann a' bhe dol
a' caradh an criche airge idir.

11. Tha na dealbhan " chat le luch " a
sealltainn gum bi Mairi a' leirt air
Domhnall a' bhi faireachdainn marth aeh

an uairsin gu math duilich nu dheidhinn
fheis.

Tha an dealbh "An sgiàn a leòrach
a chridhe a-rithist" a' sealltainn a-nis
gur robh e a' faireachdainn nach bi Mairi
a ~~feat~~ a fe a caradh an cridhe a's
a - nis idir

air de na bha Domhnall a deanamh airson a' feirt air Mairi a bhi foilichte o ch'ach robh gin de na rudan sin math gu leor. Thean a'fha - a'fha de "dh'iarra i" a sealltainn gu robh Mairi doirbh a bhi foirceach combla agus nach robh i laghaeh bi Domhnall. Bha Domhnall a deanamh a h-uile caril dhi ach cha robh sin a' deanamh airre a bhi foilichte.

Tha an faghadh - fhaeil le "Ach de feum" a sealltainn nach robh dad a' bha deanamh Mairi foilichte. Tha na faelan an seo a' cur an duil go ~~bheir~~ ro Domhla sgith de bhith deanamh a h-uile caril agus ~~faighinn~~ cha robh e faighinn caril as. Tha an ceist seo a' feirt oimn a' smaoinachadh air carson a' rinn e a h-uile caril a rinn mar nach robh e a' deanamh Mairi foilichte ach bha e a' feuchadh ri bhi foirt air Mairi a bhi foilichte cho cruaidh ach cha robh e ag obair.

4. Tha an iomhaigh "Bha i ann an saoghal glaisge" a deanamh am briseadh eadara Mairi agus Domhnall foilleapach oir Mairi a sealltainn gun robhe e ua bheapach doirbh a bhi bruidhinn agus a' gabhail comradh ri Mairi leis gu robh na faireachdairnean agus de bha

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEIST

Roinn 2 (2) Bardachd (b)

NA
SGRÌOBH
AN SEO

Tha "Cisteachan-Laisge" le Ruaridh MacThòmais a 'deiligeadh ri cultar na Gàidhlig le bhith chleachdadh iomaighean is doighean sgrìobhaidh eile airson dh'fhoillsichadh na beachdan aig am b'ard. Tha am b'ardachd seo a 'deiligeadh leis mar a 'chaidh. Gàidhlig is a cultar aige gu bhith airson nach d'fhuig siostam na foghlam spèis gu leor dhi. Ach mus ~~shèid~~ deach sinn gu Crag na Caise tha sinn a 'faicinn sheanar a b'ard mar sheanar agus bàs a 'sheanar agus mu dheireadh na "cisteachan-Laisge" mar sgeibearan beaga aineolach san sgoil. Le bhith chleachdadh iomaigh na "cisteachan-Laisge" agus doighean sgrìobhaidh eile tha barrachd fùigse agom air an Cospair: mar a 'chaidh Ghàidhlig's gu bhith.

* X 7 3 2 7 6 0 1 0 3 *

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEISTNA
SGRÌOBH
AN SEO

Tha structar am bàrdachd a' deanamh
seo nas seicthe don bard airson gu
bheil e saor-subailte san meatar agus
mar sin se bardachd shaoirneill a th'ann.
Tha seo a shoillearachadh de tha am bard
ag iarraidh a mineachadh agus a' thoirt
seachad an cuspair gu eifeachadh.

Tha an tiotal "Cisteachan-Laishe"
soibheacail a' toirt seachad an cuspair
cuidachd. Se tiotal eifeachach a th'ann
air sgathas gur e metafor a th'ann a
mhaireas bho thoisich gu deireadh. Tha
iomadh ciall anns an tiotal seo aig an
toiseach na toiseachaidh tha ciste-laishe a'
toirt oirnn a' smaoineachadh air bàs.
Anns am bàrdachd seo tha sinn nochda
diofar bàs - bàs a' sheanar ach nas
cudromaiche builleach, bàs a' chinneadh
agus na Gàidhlig.

* X 7 3 2 7 6 0 1 0 4 *

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEISTNA
SGRÌOBH
AN SEO

Bhon fhèiseach tha fiosrachadh pearsanta
 mu na cuimhneachan a bh' aig am bàrd
 mu bhith a sheanair agus e ag obair na
 shaor. Tha am bàrd a cuimhneachadh air
 na h-innealan a' bhèig a sheanair 'se
 bhith le "locair na laimh". Tha sinn
 faicinn nas fhaide air adhart gu robh an
 locair air fèist air falbh na Gàidhlig bho
 na sgoibhreachan òga ~~beag~~ air bheag ~~ach~~
 an dràsta tha sinn a faicinn an saor
 ag obair gu cruaidh. Gu mìnaideach tha
 sinn a' faicinn na mothairichean aig a'
 bhàrd ag obair leis "fàileadh na min-
 saibh". Tha seo a sealltainn gu bheil
 a chuirlean ag obair. Tha am meata-
 de na "cisteachan - laighe" air cumail
 gu beò as a dh'ad fann leis an
 uaim "Sliseag bho shiseag". An seo
 tha sinn a' chuirlean ~~as~~ fann bho

* X 7 3 2 . 7 6 0 1 0 5 *

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEISTNA
SGRÌOBH
AN SEÒ

a liffir 's' a tha a' foirfe oirnn a' d'waintinn
an shaor ag obair air na "cisteachan-
Laishe".

Tha fhios againn san darna rann
nach robh fhios aig a' phearsa de bha
lachairt aig fiodhlacadh a' sheanar dìorach
mar nach robh fhios aige gu robh cùlter na
Gaidhlig a' dol gu bàs. Tha "beachd, bhoigh
fhios, boillsgeadh" a' sealltainn seo leis
an uaim a' cuir cuideam air bàs.

~~an t-àirde fuaireach~~ Tha sinn a
faicinn an ioraras le "cha deinig smuain
shugam air na cisteachan-laishe". Tha seo
a' sealltainn gun robh e ro og airson ioraras
agus 's e dìorach nuair a bha e na inbheach
gun robh e faicinn gun robh a' sheanair
na laishe anns an ruid a bha esan a
dearadh fad a' bheatha. Tha sinn a'
faiceann gun robh a' phearsa ag iarraidh

* X 7 3 2 7 6 0 1 0 6 *

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEISTNA
SGRÌOBH
AN SEO

air feighinn air falbh bhon suidheachadh
 mi - chofurfaid seo, air "là Gear Fuar" air
 air falbh bhon Fhuachd, "far am biodh
 còmhraidh, is tea, is blàths" Tha an
 liofa seo a' sealltainn gun robh doigh ann
 a' feighinn a - mach às an suidheachadh
 seo agus tha robh fhios aige gun robh e
 air a' chiall rudeigin a bha cudromach dha.

Mu dheireadh, anns an trèas rann,
 tha sinn a' faicinn na cisteachan - laige
 (na spòilearan) a' chiall an canan is
 a' chinneadh aca. Tha sinn a' faicinn
 a - rìthist diorach mar aig a' b'iodh clacadh
 a' sheanar eha robh fhios aig a' phearsa
 de bha air feachairt. Tha sinn fugsinn
 a - nis carson a' cheicidh ar innse mu
 a' sheanar a' bhàrd agus a' bhàis aige.
 Tha an liofa "Cha tug mi 'n a'ire
 do na cisteachan laige" a' sealltainn

* X 7 3 2 7 6 0 1 0 7 *

SGRÌOBH ÀIREAMH NA CEIST		NA SGRÌOBH AN SEÒ
	naeh robh duil aige a' phàrsa gun bhòdh e a' chaill roid cho phrìseil dha agus tha e gu math duilich naeh robh fhios aige de bha faclairt aig an àm. Tha na faclan "brèid Beurla", "Uomh Gallda" agus "a' phròis" a-rithist a ceangal air aig gu an ciste-laishe agus a sealltain cho Gallda sa bha e mar a chaidh eultar na Gàidhlig air Leirt air falbh bhupa. Tha na faclan as an freas iann "dòr an liona as cudromiche anns a' bhàrdachd seòr" cha do fhuis mi gu robh mo chinneadh a' dol b'as" Tha Seò crag na ceise agus a sealltainn dhian mar an robh fhios aig a' phàrsa de bha faclairt bhi air e air ru deigin a dearamh nu dheidhinn. A-nis Tha fhios aige de tha e còltaeh a	

SGRÌOBH
ÀIREAMH
NA CEISTNA
SGRÌOBH
AN SEO

bhi a' chall rudeigin cho phriseil dha
ach an t-òras seo chan eil rud sam
bith ann a càradh e. Tha sinn faicinn
seo leis an loidhne mu dheireadh:"
'S cha shànaich tea no còmhach an
cradh."

Tha mise a' smaoineachadh gu
bheil an phàrsa na inbheach a -m's
gu math duilich gun deach ~~an~~ cultar
na Gàidhlig air fòit air falbh bhope.
Ach anns an fhinealach againn thein
tha Gàidhlig na aite gu math laidir. Ach
tha am bàrdachd seo na teachdal-reachd
dhùinn a' tha a' canail dhùinn le bhi
cumail an cultar agus an cànan againn
thein suas.

* X 7 3 2 7 6 0 1 0 9 *